

Financiële hulp

Van '40 af is ten behoeve van het illegale werk geld ingezameld. Elke illegale organisatie had immers voor haar werkzaamheden geld nodig. Aanvankelijk werd dat geld vaak in de eerste plaats ter beschikking gesteld door de illegale werkers zelf; zij brachten daar, aldus onze indruk, reële offers voor. Waren de eigen hulpbronnen evenwel uitgeput, dan moest elders aangeklopt worden: men ging dan geld inzamelen bij familieleden, vrienden en kennissen, soms ook bij anderen in wie men voldoende vertrouwen stelde. Zo raakte elke illegale groep als het ware omgeven door een kring van min of meer vaste geldgevers. Natuurlijk gold dat speciaal ook voor groepen die illegale bladen gingen vervaardigen: alleen al voor het aanschaffen van het stencilpapier en voor de enveloppen en porti waren regelmatig bedragen nodig die de leden van die groepen uit hun inkomen niet konden opbrengen.

Maar er was meer. Door de bezetter werden sommigen ontslagen zonder toekenning van enig wachtgeld; anderen namen op principiële gronden zelf ontslag. Al dezen hadden, zo voelde men het, recht op financiële hulp. Werden voorts illegale werkers gefusilleerd of tot langdurige gevangenschap veroordeeld, dan was het, als de gezinnen geen recht hadden op pensioen of als de werkgever niet in de bres sprong, nodig dat er voor gezorgd werd dat die gezinnen toch in hun levensonderhoud konden voorzien. Speciale hulp bleek nodig voor de gezinnen van opvarenden van de Nederlandse koopvaardij – daar komen wij straks op terug. Wij hebben geen volledig overzicht van al die financiële bijstand die van '40 af gegeven is. Wij weten wèl dat, om te beginnen, door de kaders van verscheidene opgeheven politieke partijen van een vroeg stadium af geld ingezameld werd om diegenen te helpen die door hun principiële houding in materiële zorgen waren komen te verkeren. In kringen van de SDAP werd daartoe een fonds van ca. f 400 000 gevormd. De ARP bracht, speciaal voor journalisten die de pen hadden neergelegd, meer dan f 150 000 bijeen. De CPN zamelde vooral geld in om uitkeringen te doen aan werklozen die geweigerd hadden naar Duitsland te vertrekken, en aan gezinnen waaruit de kostwinner als illegaal werker gearresteerd was; dat geld kwam terecht in een 'Solidariteitsfonds' dat, volgens een naoorlogse opgave van de CPN, in de jaren '41-'43 f 700 000 uitbetaalde. In Leiden werd ten behoeve van de tientallen ontslagen hoogleraren een fonds gevormd dat tot meer dan f 60 000 opliep. Artsen of gezinnen van artsen die in financiële moeilijkheden kwamen, werden geholpen uit de bedragen die het Medisch Contact maandelijks bij alle aangeslotenen inzamelde. Ook voor de steun aan kunstenaars die aanmelding bij de Kultuurkamer geweigerd hadden, werd een illegaal fonds in het leven